

การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนา
คุณภาพชีวิตของราษฎร

Implementing the Philosophy of Sufficiency Economy to
Improve People's Quality of Life

สุดารัตน์ ชัยชนะ*

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษากระบวนการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎร โดยศึกษาเฉพาะกรณีโครงการพัฒนาพื้นที่ตำบลเหล่ากอหก อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย ใช้วิธีวิจัยเอกสารและวิจัยสนาม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน ซึ่งเลือกโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรจะมุ่งเน้นให้ราษฎร ยึดหลัก “พึ่งตนเอง” ประหยัดไม่ฟุ่มเฟือย สมาชิกในครอบครัวต้องรู้จักตนเอง มีการพัฒนาตนเองและพัฒนาอาชีพให้สามารถ “อยู่ได้อย่างพอเพียง” การส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มราษฎรทำกิจกรรมลดรายจ่ายสร้างรายได้ และการวางแผนการปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมและราษฎรแต่ละราย

คำสำคัญ : หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คุณภาพชีวิต โครงการพัฒนาพื้นที่

* นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ระดับปฏิบัติการ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

Abstract

The major purpose of this research was to study the process of implementing the philosophy of sufficiency economy to improve people's quality of life. It was a case study of Laokohok Sub-district Area Development Project, Nahaeo District, Loei Province. The research had been conducted using a combination of documentary and field research methods. A structured interview format was employed in gathering relevant data from a purposive sample of five key informants. The research findings were as follows; to implement the philosophy of sufficiency economy to improve people's quality of life, it would emphasize people's "self-reliance" and thriftiness. Family members must cultivate self awareness. There must be self development and career development for having an "economical life". There must also be encouragement of conglomeration of people for doing activities to reduce expenses and increase revenue. Lastly, the action plan must be suitable for social environment and each individual people.

Keywords : philosophy of sufficiency economy, quality of life, Area Development Project

บทนำ

ผลจากการใช้แนวทางการพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัย ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่สังคมไทยอย่างมากในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สังคมและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งกระบวนการของความเปลี่ยนแปลงมีความสลับซับซ้อนจนยากที่จะอธิบายในเชิงสาเหตุและผลลัพธ์ได้ เพราะการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดต่างเป็นปัจจัยเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน

สำหรับผลของการพัฒนาในด้านบวกนั้น ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความเจริญทางวัตถุ และสาธารณูปโภคต่าง ๆ ระบบสื่อสารที่ทันสมัย หรือการขยายปริมาณและกระจายการศึกษาอย่างทั่วถึงมากขึ้น แต่ผลด้านบวกเหล่านี้ส่วนใหญ่กระจายไปถึงคนในชนบท หรือผู้ด้อยโอกาสในสังคมน้อย แต่ว่ากระบวนการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้เกิดผลลบติดตามมาด้วย เช่น การขยายตัวของรัฐเข้าไปในชนบท ได้ส่งผลให้ชนบทเกิดความอ่อนแอในหลายด้าน ทั้งการต้องพึ่งพิงตลาดและพ่อค้าคนกลางในการส่งสินค้าทุน ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติ และการรวมกลุ่มกันตามประเพณีเพื่อการจัดการทรัพยากรที่เคยมีอยู่แต่เดิมแตกสลายลง ภูมิความรู้ที่เคยใช้แก้ปัญหาและสิ่งสมปรับเปลี่ยนแปลงกันมาถูกลืมเลือนและเริ่มสูญหายไป สิ่งสำคัญก็คือ ความพอเพียงในการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ทำให้คนไทยสามารถพึ่งตนเอง และดำเนินชีวิตไปได้อย่างมีศักดิ์ศรีภายใต้อำนาจและความมีอิสระในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง ความสามารถในการควบคุมและจัดการเพื่อให้ตนเองได้รับการสนองต่อความต้องการต่างๆ รวมทั้งความสามารถในการจัดการปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ซึ่งทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นศักยภาพพื้นฐานที่คนไทยและสังคมไทยเคยมีอยู่แต่เดิมต้องถูกกระทบกระเทือน ซึ่งวิกฤตเศรษฐกิจจากปัญหาฟองสบู่และปัญหาความอ่อนแอของชนบท รวมทั้งปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้น ล้วนแต่เป็นข้อพิพจน์และยืนยันปรากฏการณ์นี้ได้เป็นอย่างดี

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเข้าใจถึงสภาพสังคมไทย จึงได้พระราชทานแนวพระราชดำริ หรือพระบรมราโชวาทในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะทรง คำนึงถึงวิถีชีวิต สภาพสังคมของประชาชนด้วย เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดที่ อาจนำไปสู่ความขัดแย้งในทางปฏิบัติได้ โดยพระราชทานแนวทางในการแก้ไข วิกฤตการณ์ ภายใต้ชื่อ “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งเป็นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตน ของประชาชนทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการ พัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง เพื่อให้ประชาชนรอดพ้นจาก วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้การ เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ซึ่งมีแนวพระราชดำริในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง (สำนักงาน คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2552, หน้า 7-9) ดังนี้

1. ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ่มเฟือยใน การใช้ชีวิต
2. ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต
3. ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในการการค้าแบบต่อสู้ กันอย่างรุนแรง
4. ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก ด้วยการ ขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้มีรายได้เพิ่มพูนขึ้น จนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ
5. ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่ว ประพฤติตนตามหลักศาสนา

พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งประมวล และกลั่นกรองจากพระราชดำริที่พระราชทานในโอกาสต่าง ๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่ เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2542 เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนโดยทั่วไป ดังนี้

(สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2560, หน้า 6-7)

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชน ในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้และความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจทุกระดับ ให้มีจิตสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต และให้ความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอก ได้เป็นอย่างดี

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง (Self Sufficiency) อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือ ตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ ไม่ใช่มุ่งหวังแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียว เพราะผู้ที่มีอาชีพและมีฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเองย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นไป ตามลำดับต่อไปได้ (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2560, หน้า 18)

เศรษฐกิจพอเพียง เปรียบเสมือนการฝังรากปักเสาเข็มและค้ำฉันทให้แบกรับน้ำหนักก่อนสร้างบ้านหรืออีกนัยหนึ่ง เป็นการวางรากฐานของบ้านให้มั่นคงก่อนจะ

ก่อสร้างตัวบ้านต่อไป ฉะนั้น เศรษฐกิจพอเพียงก็คือการวางรากฐานอันมั่นคงและยั่งยืน
 ของชีวิตเรานั่นเอง

เศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ และเงื่อนไข 2 ประการ
 หรือที่เรียกว่า 3 ท่วง 2 เงื่อนไข คือ

รูปที่ 2.1 องค์ประกอบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

(สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ,
 2560 หน้า 37)

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีต่อความจำเป็น และเหมาะสมกับฐานะ
 ของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น ไม่มากเกินไป ไม่น้อย
 เกินไป และต้องไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรมจรรยา และวัฒนธรรมที่พึงงาม โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบรู้และรอบคอบ

ระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือได้อย่างทันท่วงที

เงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้การตัดสินใจ และการกระทำเป็นไปพอเพียง จะต้องอาศัยทั้งคุณธรรมและความรู้ ดังนี้

เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องสร้างเสริมให้เป็นพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ ประกอบด้วย ด้านจิตใจ คือการตระหนักในคุณธรรม รู้ผิดชอบชั่วดี ซื่อสัตย์สุจริต ใช้สติปัญญาอย่างถูกต้องและเหมาะสมในการดำเนินชีวิต และด้านการกระทำ คือมีความขยันหมั่นเพียร อดทน ไม่โลภ ไม่ตระหนี่ รู้จักแบ่งปัน และรับผิดชอบในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วยการฝึกตนให้มีความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน มีความรอบคอบ และความระมัดระวังที่จะนำความรู้ต่าง ๆ เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และในขั้นปฏิบัติ

ทางออกของการแก้ปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจและสังคม คือ จะต้องช่วยให้ประชาชนที่อยู่ภายในภาคเกษตรและที่กลับคืนสู่ภาคเกษตรมีงานทำ มีรายได้ ในขณะเดียวกัน ก็จะต้องสร้างรากฐานของชนบทให้แข็งแรงเพียงพอที่จะสามารถพึ่งตนเองได้ในระยะยาว (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2560, หน้า 22-24)

แนวคิดระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงสำหรับเกษตรกรตามแนวพระราชดำริ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการ “ทฤษฎีใหม่” 3 ชั้น คือ

ขั้นที่ 1 มีความพอเพียงเลี้ยงตัวเองได้บนพื้นฐานของความประหยัด ขจัด
การใช้จ่าย

ขั้นที่ 2 รวมพลังกันในรูปกลุ่ม เพื่อทำการผลิต การตลาด การจัดการ
รวมทั้งด้านสวัสดิการ การศึกษา การพัฒนาสังคม

ขั้นที่ 3 สร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพและขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้
หลากหลาย โดยประสานความร่วมมือกับภาครัฐกิจ ภาคองค์กรพัฒนาเอกชน และภาค
ราชการในด้านเงินทุน การตลาด การผลิต การจัดการ และข่าวสารข้อมูล โดยมีนัยสำคัญ
คือ

1. ให้ประชาชนพออยู่พอกินสมควรแก่อัตภาพในระดับที่ประหยัด ไม่อด
อยากและเลี้ยงตนเองได้ตามหลักปรัชญาของ “เศรษฐกิจพอเพียง”
2. ในหน้าแล้งมีน้ำน้อย ก็สามารถเอาน้ำที่เก็บไว้ในสระมาปลูกพืชผักต่าง
ๆ ที่ใช้น้ำน้อยได้ โดยไม่ต้องเบียดเบียนชลประทาน
3. ในปีที่ฝนตกตามฤดูกาลโดยมีน้ำดีตลอดปีทฤษฎีใหม่นี้ก็สามารถสร้าง
รายได้ให้ร่ำรวยขึ้นได้
4. ในกรณีที่เกิดอุทกภัยก็สามารถที่จะฟื้นตัวและช่วยเหลือมากเกินไป อัน
เป็นการประหยัดงบประมาณด้วย

ดังนั้นการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ จึงมีความสำคัญและมีบทบาทต่อภาค
การเกษตร ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อไปสู่การเจริญเติบโตของประเทศอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม
ต้องมืองค์ประกอบหลายประการ ที่จะทำให้การทำเกษตรวิธีนี้ประสบผลสำเร็จ และก้าว
ไปอย่างมั่นคงไม่ล้มเลิกกลางคัน มีการขยายผลที่เหมาะสมในทุก ๆ ด้าน ไม่ขยายผล
รวดเร็วเกินไป ในขณะที่ผู้มีส่วนร่วมยังคงขาดความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ที่แท้จริง

ทฤษฎีใหม่ ทำให้เกษตรกรได้รับการตอบสนองทั้งด้านส่วนตัวและสังคมได้ใน
ระดับสูง ได้ผลผลิตทางการเกษตรมากขึ้น นอกจากมีน้ำเพียงพอ มีรายได้เพิ่มขึ้น
ครอบครัวอบอุ่น มีความสามัคคีในระดับชุมชน และในระดับสถาบัน เป็นการส่งผลเกื้อกูลซึ่ง
กันและกัน สภาพพื้นที่ดินที่เคยแห้งแล้งขาดแคลนน้ำ กลับกลายเป็นผืนดินที่อุดมสมบูรณ์มาก

ขึ้น เป็นการรักษาสมดุลให้กับดินและธรรมชาติ สิ่งทีพึงระวังคือ การนำข้อทฤษฎีใหม่ไปใช้ในโครงการต่าง ๆ ควรเน้นให้ชัดเจนว่าโครงการนั้น ๆ มีการพัฒนาการเกษตรในลักษณะแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่อย่างแท้จริง เพื่อมิให้เกิดความสับสนในสาระแท้จริงของทฤษฎีใหม่

สำหรับคนอยู่นอกภาคการเกษตรนั้น เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตได้ เพราะเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญา เป็นแนวปฏิบัติตน ไม่ว่าจะอยู่ในกิจกรรมหรืออาชีพใดก็ต้องยึดวิถีไทยอยู่แต่พอดี อย่าฟุ่มเฟือยอย่างไรประโยชน์ อย่ายึดวัตถุเป็นที่ตั้ง ยึดเส้นทางสายกลาง อยู่กินตามฐานะ ใช้สติปัญญาในการดำรงชีวิต เจริญเติบโตอย่างค่อยเป็นค่อยไป อย่าใช้หลักการลงทุนเชิงการพนันซึ่งตั้งอยู่บนความเสี่ยง กู้เงินมาลงทุนโดยหวังรวยอย่างรวดเร็ว แล้วก็ไปสู่ความล้มละลายในที่สุด ตั้งอยู่บนหลักของ “รู้ รัก สามัคคี” ใช้สติปัญญาปกป้องตนเอง ไม่ให้หลงกระแสโลกาภิวัตน์ โดยไม่รู้ถึงเหตุและผลตามสภาพแวดล้อมของไทย ให้รู้จักแยกแยะสิ่งดีสิ่งเลว สิ่งที่เป็นประโยชน์ตามสภาพความเป็นจริงของบ้านเมืองเราเป็นที่ตั้งให้มีความรักความเมตตา ที่จะช่วยเหลือสังคม ให้รอดพ้นจากภัยพิบัติและรวมพลังกันด้วยความสามัคคีเป็นหมู่เหล่า ขจัดข้อขัดแย้งไปสู่ความประนีประนอม รักษาผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาใช้กับธุรกิจได้จริง เพราะเศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้หมายถึงเศรษฐกิจระบบปิดที่ไม่เกี่ยวข้องกับใคร ไม่ค้าขาย ไม่ส่งออก ไม่ผลิตเพื่อคนอื่น ไม่ได้สนับสนุนการปิดประเทศ หรือหันหลังให้กับกระแสโลกาภิวัตน์ แต่เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวไม่ประมาทและไม่โลภมากเกินไป จนเมื่อแข็งแกร่งพอสามารถเข้าสู่การแข่งขันในแบบที่สร้างสรรค์ ใช้ประโยชน์จากกระแสโลกาภิวัตน์อย่างชาญฉลาด รู้เท่าทันสามารถเลือกรับเฉพาะสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมในระยะยาว

เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในธุรกิจโดยไม่ขัดกับหลักการ การทำกำไร แต่การได้มาของกำไรต้องไม่เอาไรต์เอาเปรียบผู้อื่น หรือแสวงหากำไรจนเกินควร เกินเหตุ ขูดรีด เบียดเบียนประโยชน์ของสังคม

นอกจากนี้ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้ปฏิเสธการเป็นหนี้สิน การกู้ยืมเงิน แต่เน้นการบริหารความเสี่ยง คือแม้จะกู้ยืมเงินมาลงทุนก็เพื่อดำเนินกิจการที่ไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงมากจนเกินไป

แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้ห้ามไม่ให้ลงทุนหรือขยายธุรกิจ แต่เน้นให้ทำธุรกิจที่ไม่เสี่ยงมากจนเกินไป ควรลงทุนให้เหมาะสมกับธุรกิจของตนเอง

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็นห่วงในเรื่องความโลภของคนอันเป็นผลจากการที่เศรษฐกิจขยายตัวรวดเร็วอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น จึงจะเห็นได้ว่าความพอเพียง พอสมควร ตามอัตภาพนั้น เป็นจุดเน้นมาโดยตลอดเป็นประเด็นของการลดความเสี่ยงอันเกิดจากสภาพความไม่แน่นอนในทุกด้าน ซึ่งเมื่อเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจในปี 2540 ได้ทรงขยายความให้เห็นถึงรูปธรรมของการไม่ประมาทตนเองของความโลภเห็นแก่ได้ โดยไม่คำนึงถึงผลได้ผลเสียแก่ตนเองและแก่ผู้อื่นอย่างละเอียด ซึ่งพระองค์ทรงมีหลักการในการทำโครงการว่า ต้องรอบคอบอย่าตาโต ดังกระแสพระราชดำรัส ความว่า “...คนเราถ้าพอใจความต้องการ ก็มีความโลภน้อยเมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิด อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข...”

เศรษฐกิจพอเพียงนั้นมีใช่เป็นเพียงแนวคิดหรือปรัชญา แต่เป็นข้อสรุปที่ได้จากการปฏิบัติจริง และมีใช่เป็นเพียงปรัชญาในการดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคล แต่น่าจะเป็นยุทธศาสตร์ของการพัฒนาประเทศที่อาจจะเรียกได้ว่าเป็นวิถีการผลิตของประเทศสามารถนำไปประยุกต์ได้กับกิจกรรม ซึ่งจะต้องพัฒนาความคิดนี้ขึ้นไปสู่แนวทางใหม่ของการพัฒนาประเทศ ที่ลดทัศนคติของการพึ่งพา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่ชาวชนบท เน้นวิธีการที่จะทำให้คนไทย ครอบครั้ว และชุมชนมีความเข้มแข็งเป็นการวิเคราะห์เศรษฐกิจจากเบื้องล่างมาสู่นโยบายมหภาค แทนการศึกษาณโยบายระดับ มหภาคแล้วนำไปสู่การปฏิบัติในเบื้องล่าง ซึ่งมักจะไม่ได้เกิดผลตามที่คาดไว้

การนำเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ต้องคำนึงถึง 4 มิติ ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ใช้ชีวิตอย่างพอควร คิดและวางแผนอย่างรอบคอบ มีภูมิคุ้มกัน ไม่เสี่ยงเกินไป การเฟื่องทางเลือกสำรอง
2. ด้านสังคม ช่วยเหลือเกื้อกูล รู้รักสามัคคี สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวและชุมชน
3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ เลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด พึ่งพทรัพยากรเพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด
4. ด้านวัฒนธรรม รักและเห็นคุณค่าในความเป็นไทย เอกลักษณ์ไทย เห็นประโยชน์และคุณค่าของภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น รู้จักแยกแยะและเลือกรับวัฒนธรรมอื่น ๆ

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของประชาชนทุกภาคส่วน โดยต้องเกิดจิตสำนึก มีความศรัทธา เชื่อมมั่น เห็นคุณค่า และนำไปปฏิบัติด้วยตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554, หน้า 12 – 23)

1. ความพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว มีแนวทางปฏิบัติโดยเริ่มจากตัวเองก่อน ด้วยการศึกษาจิตใจ ข่มใจตนเอง และอบรมเลี้ยงดูคนในครอบครัวให้มีคุณธรรม กินอยู่ตามอัตภาพ พึ่งพาตนเองอย่างเต็มความสามารถ ไม่ทำอะไรเกินตัว ดำเนินชีวิตโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษาและมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อความมั่นคงในอนาคต และเป็นທີ່พึ่งให้ผู้อื่นได้ในที่สุด
2. ความพอเพียงในสถานศึกษา แนวทางปฏิบัติเริ่มจากครู และผู้บริหาร สถานศึกษาเล็งเห็นความสำคัญและน้อมนำปรัชญามาปฏิบัติให้เป็นตัวอย่างที่ดีทั้งในด้านการดำเนินชีวิตโดยยึดหลักคุณธรรมและพัฒนาระบบการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาสำหรับนักเรียน/นักศึกษา ต้องรู้จักแบ่งเวลาเรียน เวลาเล่น และดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมและพอประมาณกับตนเอง ใฝ่หาความรู้ ใช้หลักวิชาและความรู้จริงในการตัดสินใจลงมือทำสิ่งต่าง ๆ คบเพื่อนเป็นกัลยาณมิตร รู้รักสามัคคี ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์

แบ่งปัน กตัญญู รู้จักใช้จ่ายเงินอย่างมีเหตุผลและรอบคอบ รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันทางศีลธรรมให้แก่ตนเอง

3. พอเพียงในชุมชน แนวทางปฏิบัติ คือ คนในชุมชนมีการรวมกลุ่มกันทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในชุมชนบนหลักของความรู้รักสามัคคี สร้างเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงกันในชุมชนและนอกชุมชน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การรวมกลุ่มอาชีพกลุ่มออมทรัพย์หรือองค์กรการเงินชุมชน สวัสดิการชุมชน การช่วยดูแลรักษาความสงบ ความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย รวมทั้งการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนมาสร้างประโยชน์สุขได้อย่างเหมาะสม

4. ความพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน มีแนวทางปฏิบัติโดยเริ่มจากความมุ่งมั่นในการดำเนินธุรกิจที่หวังผลประโยชน์หรือกำไรในระยะยาวมากกว่าระยะสั้น แสวงหาผลตอบแทนบนพื้นฐานของการแบ่งปันมุ่งให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับประโยชน์อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม ด้านการขยายธุรกิจต้องทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป ไม่ค้ำกำไรเกินควร ไม่ลงทุนเกินขนาด มีการเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น มีความซื่อสัตย์ รับผิดชอบต่อสังคมและป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

5. ความพอเพียงในองค์กรภาครัฐ ยึดมั่นในจรรยาบรรณข้าราชการที่ดี โดยระดับองค์กรหรือผู้บริหารบริหารงานอย่างมีธรรมาภิบาล โปร่งใส มีคุณธรรม ประหยัด คุ่มค่า มีการบริหารความเสี่ยง ไม่ทำโครงการที่เกินตัว ปรับขนาดองค์กรให้เหมาะสม และจัดกำลังคนตามสมรรถนะ ความรู้ ความสามารถถ่ายทอดความรู้ในการปฏิบัติงาน มีการพัฒนาทีมงาน และสร้างผู้สืบทอดที่ดี ยึดประโยชน์สุขของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

6. ความพอเพียงระดับประเทศ แนวทางปฏิบัติเน้นการบริหารจัดการประเทศ โดยเริ่มจากการวางรากฐานให้ประชาชนส่วนใหญ่อยู่อย่างพอมีพอกิน และพึ่งตนเองได้ มีความรู้และคุณธรรมในการดำเนินชีวิต มีการรวมกลุ่มของชุมชนหลาย ๆ แห่งเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ สืบทอดภูมิปัญญา และร่วมกันพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจ

พอเพียงอย่างรู้จักสามัคคี เสริมสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างชุมชนให้เกิดความพอเพียง นำสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุข” อย่างเข้มแข็ง มั่นคง และยั่งยืนสืบไป

การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในระดับต่างๆ นั้น ต้องมีพื้นฐานคือ การพึ่งตนเองได้ โดยพิจารณาถึงความพอเพียงในชีวิตทุกอย่างก้าว ได้แก่ (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2560, หน้า 35-37)

1. ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้านลดละความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีพอย่างจริงจัง ดังกระแสพระราชดำรัส ความตอนหนึ่งว่า “...ความเป็นอยู่ที่ต้องไม่ฟุ่มเฟือย ต้องประหยัดไปในทางที่ถูกต้อง...”

2. ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้องสุจริตแม้จะตกอยู่ในภาวะขาดแคลนในการดำรงชีพก็ตาม ดังกระแสพระราชดำรัส ความตอนหนึ่งว่า “...ความเจริญของคนทั้งหลาย ย่อมเกิดจากการประพฤติชอบและการหาเลี้ยงชีพชอบเป็นหลักสำคัญ...”

3. ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในทางค้าขาย ประกอบอาชีพแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรงเช่นในอดีต ดังกระแสพระราชดำรัส ความตอนหนึ่งว่า “...ความสุขความเจริญอันแท้จริงนั้น หมายถึง ความสุขความเจริญที่บุคคลแสวงหาได้ด้วยความเป็นธรรม ทั้งในเจตนาและการกระทำ ไม่ใช่ได้มาด้วยความบังเอิญ หรือด้วยการแก่งแย่งเบียดบังมาจากผู้อื่น...”

4. ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก โดยต้องขวนขวาย ใฝ่หาความรู้ ให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูนขึ้น จนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ ดังกระแสพระราชดำรัส ตอนหนึ่งที่มีความหมายชัดเจนว่า “...การที่ต้องการให้ทุกคนพยายามที่จะหาความรู้และสร้างตนเองให้มั่นคงนี้ เพื่อตนเองเพื่อที่จะให้ตัวเอง มีความเป็นอยู่ที่ก้าวหน้าที่มีความสุข พอมี พอกิน เป็นขั้นหนึ่ง และขั้นต่อไปก็คือ ให้มีเกียรติว่า ยืนได้ด้วยตัวเอง...”

5. ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่วให้หมดสิ้นไป ทั้งนี้ด้วยสังคมไทยที่ล่มสลายลงเพราะยังมีบุคคลจำนวนมิใช่น้อย ที่ดำเนินการโดยปราศจากความละอาย ดัง

กระแสนพระราชดำรัส ความตอนหนึ่งว่า “...พยายามไม่ก่อความชั่ว ให้เป็นเครื่องทำลายตัว ทำลายผู้อื่น พยายามลด พยายามละความชั่ว ที่ตัวเองมีอยู่ พยายามก่อความดีให้แก่ตัวอยู่เสมอ พยายามรักษาและเพิ่มพูนความดีที่มีอยู่นั้นให้งอกงามสมบูรณ์ขึ้น...”

รัฐบาลมีแนวคิดให้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ เนื่องจากจากวิกฤติทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2540 ทำให้ประชาชนชาวไทยทุกภาคส่วน ตระหนักถึงความอ่อนแอของพื้นฐานทางเศรษฐกิจของประเทศ จึงต้องนำเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำรงชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอด ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ และภายหลัง ได้ทรงเน้นย้ำ แนวทางการแก้ไข เพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ดังนั้น “เศรษฐกิจพอเพียง” จึงเป็นปรัชญาที่ทำให้เห็นแนวทางการดำรงชีวิต และการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งด้านการพัฒนา และบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการได้รับผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำหลักวิชาต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานทางจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้เกิดความสมดุล และความพร้อมต่อการรองรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554, หน้า 7-11)

นอกจากนี้ ยังพบว่ามิงงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในพื้นที่ต่างๆที่ผ่านสนใจหลายโครงการ เช่น

อติโชค วินทกร (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : ศักยภาพการดำเนินการในจังหวัดสิงห์บุรี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้มีผลให้การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงประสบผลสำเร็จได้แก่ 1) ผู้นำชุมชน มีเหตุผลและมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และมีความตั้งใจจริงในการทำงาน รู้จักแบ่งงานกันทำ มีคุณธรรมซื่อสัตย์ สุจริต อุดหนุนและแบ่งปัน มีความสามัคคี ประชาชนยอมรับและศรัทธา และให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ เป็นอย่างดีทุกขั้นตอน จึงสรุปได้ว่า ความเข้มแข็งของผู้นำชุมชน และการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญมีผลต่อการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง 2) เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานของรัฐ ได้ร่วมสนับสนุนสรรพกำลัง ทั้งด้านงบประมาณ ความรู้ทางวิชาการ สนับสนุนการดำเนินงาน โดยใช้กลยุทธ์ในการกระตุ้นผ่านผู้นำชุมชน/กลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย ใช้กระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ให้ชาวบ้าน และได้เข้าไปร่วมทำงานกับผู้นำชุมชนอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง 3) การมีส่วนร่วมของประชาชน หมู่บ้านต้นแบบสามารถขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกิดจากประชาชนมีส่วนร่วม ตั้งแต่ กระบวนการคิด ร่วมกระทำ และร่วมรับผิดชอบ ร่วมประเมินผลในกิจกรรมต่าง ๆ จากการศึกษาพบว่าปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินงานมีดังนี้ 1) ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ การขาดแคลนน้ำเพื่ออุปโภค บริโภค และน้ำเพื่อการเกษตร ประชาชน ไม่ใส่ใจการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มีการเผาตอซังข้าวในนา นิยมการใช้สารเคมีฆ่าแมลง และใช้ปุ๋ยเคมี ไม่มีการปลูกพืชบำรุงดิน หรือพืชหมุนเวียน และเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการพักดิน นิยมทำนาปีละ 3 ครั้ง ทำให้ดินเกิดความเสียหาย 2) ปัญหาของผู้นำชุมชนมีความรู้ด้านวิชาการและกระบวนการเรียนรู้ไม่มากนัก เนื่องจากในอดีตที่มีหน่วยงานเข้ามาสนับสนุนน้อย ไม่สามารถเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ ได้ 3) การพัฒนาจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร ไม่สามารถเร่งรัดการพัฒนาได้ 4) ปัญหาการทำงานของเจ้าหน้าที่ บางคนทำงานไม่มีประสิทธิภาพ มีความรู้ด้านวิชาการน้อย 5) เจ้าหน้าที่ไม่สามารถเข้าไปสนับสนุนกิจกรรมของหมู่บ้านได้เต็มที่และต่อเนื่อง เนื่องจาก

เจ้าหน้าที่ที่มีภารกิจหลายด้าน 6) ปัญหาการประสานงานระหว่างหน่วยงานยังไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากการปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงานไม่สอดคล้องกัน 7) ปัญหาจากประชาชนในหมู่บ้านส่วนหนึ่งให้ความร่วมมือน้อย ไม่สนใจในกิจกรรมส่วนรวมของหมู่บ้าน เนื่องจากต้องประกอบอาชีพและเคยชินกับพฤติกรรมเดิม ไม่เคยปฏิบัติตนโดยใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การลด ละ เลิกอบายมุข 8) ประชาชนส่วนหนึ่ง ยังยึดติดความคิดแบบเก่าที่ว่าหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ให้การสนับสนุนทุกเรื่อง ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานขับเคลื่อนกิจกรรมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ 1) ผู้นำชุมชนควรสร้างผู้นำรุ่นใหม่ได้เรียนรู้กระบวนการทำงานขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสร้างพันธมิตรกับหมู่บ้านใกล้เคียงเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กัน ควรสร้างเอกลักษณ์ของหมู่บ้านเพิ่มขึ้นเพื่อฟื้นฟูเอกลักษณ์ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย และประชาสัมพันธ์เผยแพร่กิจกรรมของหมู่บ้านผ่านทางเว็บไซต์ หมู่บ้านอื่นที่ต้องการจะพัฒนาควรจัดให้ศึกษาดูงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบเพื่อการศึกษา รูปแบบและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ก่อนนำไปปฏิบัติจริง 2) หน่วยงานของรัฐควรให้การสนับสนุนงบประมาณให้หน่วยงานเป็นเจ้าภาพจัดหาเจ้าหน้าที่หรืออาสาสมัครมาปฏิบัติหน้าที่ สามารถทำงานให้บรรลุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดสรรงบประมาณของรัฐไม่ควรกำหนดเงื่อนไขมาก ควรให้หมู่บ้าน/ชุมชน เสนอจัดทำโครงการ/กิจกรรม ตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง รัฐบาลควรถือเป็นวาระแห่งชาติและให้จังหวัดสนับสนุนกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง หน่วยงานเจ้าภาพควรจัดทำโครงการที่สามารถส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แก่ผู้นำชุมชนอย่างแท้จริง หน่วยงานระดับท้องถิ่นควรมีการบูรณาการกิจกรรม/โครงการร่วมกันอย่างจริงจัง และให้ความสำคัญในเรื่องการบูรณาการและการทำงานเป็นทีมของเจ้าหน้าที่และให้รางวัลเรื่องค่าตอบแทน หรือโบนัสแก่ทีมเจ้าหน้าที่ระดับตำบล/อำเภอ โดยการวัดผลงานจากหมู่บ้านต้นแบบ

วิทยา จันทรแดง และ จานาน อดิวัฒนสิทธิ์ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง *การพัฒนาารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน* ผลการศึกษา พบว่า 1) การนำนโยบายการสร้างชุมชนเข้มแข็งตามหลักปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ มีการดำเนินการ 3 แนวทาง ได้แก่ (1) การเพิ่มศักยภาพองค์กรชุมชน ได้แก่ การสนับสนุนแหล่งเงินทุนสำหรับการพัฒนาชุมชน การส่งเสริมความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจขององค์กรชุมชน การส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนด้านสังคมและคุณภาพชีวิต พัฒนาการรวมกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจเชื่อมโยงพื้นที่ชนบทและเมือง การส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างเครือข่ายองค์กรชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือภาครัฐและรัฐวิสาหกิจชุมชน (2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม โดยการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่นในการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมบทบาทของครอบครัวและชุมชนในการจัดบริการสังคม การสนับสนุนธุรกิจเอกชนให้เข้าร่วมในการพัฒนาธุรกิจชุมชนตามความพร้อม ความถนัด และความสนใจ ของแต่ละองค์กรธุรกิจ การสนับสนุนองค์กรพัฒนาเอกชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน การพัฒนากระบวนการชุมชนเข้มแข็งให้เกิดพลังของคนในชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ในการพัฒนา แก้ไขปัญหา สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงปรับกลไกการจัดการพื้นที่และสร้างเครือข่ายเพื่อให้ทุกภาคส่วนในสังคมร่วมทำงานกับภาครัฐในลักษณะหุ้นส่วนการพัฒนาได้อย่างเสมอภาค การส่งเสริมการรวมตัวของคนในชุมชนทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของชุมชน กระบวนการพัฒนาชนบทและเมืองให้มีบูรณาการ เพื่อสร้างพื้นฐานจากการพัฒนาชุมชนให้เป็นกรอบการวางแผนโครงการอย่างแท้จริง การแก้ไขปัญหาความยากจนในชนบทภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม (3) การจัดการความรู้ และการเรียนรู้ของคนในชุมชน โดยการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้และขยายเครือข่ายการเรียนรู้ของประชาชนและชุมชนในชนบท และการเสริมสร้างเครือข่ายเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของท้องถิ่นและชุมชนในการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันให้เกิดระบบที่ดี มีความโปร่งใส ไร้อคติและการสนับสนุนการนาภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างสรรค์คุณค่าของสินค้าและบริการ พัฒนาระบบการบ่มเพาะวิสาหกิจชุมชน สร้างความตระหนักรู้ของชุมชนในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อวิถีชีวิต สนับสนุนกลไกชุมชนและเครือข่ายในการจัดการและปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและความรู้ขององค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น เสริมสร้างขีดความสามารถและความรู้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชุมชนพร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต 2) การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งระดับชุมชน ผลการศึกษา พบว่า มีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการประกอบอาชีพ การจัดการทรัพยากรในชุมชน และการบริหารจัดการองค์กรในชุมชน เพื่อการฟื้นฟูชุมชน การปรับตัวของชุมชน และการดำรงอยู่ของชุมชน ซึ่งระดับการนำมาประยุกต์ใช้ขึ้นอยู่กับบริบทของชุมชน ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงนโยบายของหน่วยงานรัฐ และนโยบายของชุมชน ที่มี การกำหนดวิสัยทัศน์และ ทิศทางการพัฒนาไว้ การวิจัยครั้งนี้ พบว่า ในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งนั้น สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้ (1) การบริหารนโยบายชุมชน ซึ่งชุมชนที่ศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาชุมชนโดยวิเคราะห์บริบทชุมชน เป็นสำคัญโดยการมีส่วนร่วม (2) การวางแผนพัฒนาชุมชน มีการจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วยโครงการที่ชุมชนทำเอง ชุมชนร่วมกับรัฐ และรัฐทำให้ โดยการบูรณาการแผนชีวิต แผนชุมชน และแผนพัฒนาท้องถิ่น ให้มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกัน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน (3) การจัดองค์กรในชุมชน ชุมชนมีการวางระบบการทำงานที่มีการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ เพื่อให้กลุ่มและองค์กรต่าง ๆ ในชุมชนมีศักยภาพในการสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนให้มีความเข้มแข็ง จากผลการศึกษา พบว่า มีองค์กรในชุมชน ประกอบด้วย องค์กรด้านเศรษฐกิจชุมชน องค์กรด้านสังคม และองค์กรด้านการเมือง (4) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ในชุมชนพัฒนาโดยการส่งเสริมการศึกษาทั้งในและนอกระบบ การศึกษาดูงาน และส่งเสริมให้แกนนำได้มีโอกาสเรียนรู้จากการบริหารงานในชุมชน และการวางรากฐานการเรียนรู้การบริหารจัดการ การถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญาให้คนจากรุ่นสู่รุ่น และส่งเสริมกระตุ้นเตือนให้คนในชุมชนมีความรักและความห่วงใยในชุมชน (5) การนำองค์กรในชุมชน ผู้นำทางการ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ชุมชนมีการกระจายอำนาจการตัดสินใจ โดยการแบ่งบทบาทการนำให้กับสมาชิกในชุมชนร่วมเป็น

คณะกรรมการในกลุ่มและองค์กรในชุมชน (6) การประสานงานของชุมชน ชุมชนมีการสื่อสาร การถ่ายทอด การดำเนินงานและกิจกรรมของชุมชนผ่านเครื่องมือสื่อสารและการประชุมประจำเดือนของชุมชนเพื่อให้สมาชิกในชุมชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารและความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นในชุมชน (7) งบประมาณ การบริหารจัดการงบประมาณในชุมชนเน้นความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ดำเนินการในรูปของคณะกรรมการ และแหล่งที่มา งบประมาณจากภายนอกชุมชนและการระดมทุนในชุมชน (8) การตลาดมีลักษณะการรวมกลุ่มเพื่อแปรรูปผลิต และการจำหน่ายตรงแหล่งค้าส่ง และช่องทางการจำหน่ายผ่านศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของหน่วยงานราชการ (9) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเป็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อลดขั้นตอนการผลิต และผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีเก่าและเทคโนโลยีใหม่ 3) ศักยภาพทุนชุมชนที่สนับสนุนการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน ทุนชุมชนทั้ง 5 ทุน ได้แก่ (1) ทุนมนุษย์ (2) ทุนทางสังคม (3) ทุนทางกายภาพ (4) ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ (5) ทุนทางเศรษฐกิจ มีความสำคัญกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน สนับสนุนกัน โดยให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการค้นหา ศักยภาพและ ทุนชุมชน โดยใช้ทุนที่มีความเข้มแข็งเป็นหลักในการพัฒนา และพัฒนาทุนชุมชนในด้านอื่นสนับสนุนเพื่อให้เกิด การพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ซึ่งจะทำให้ชุมชนนั้นมีความสมดุลของทุนต่าง ๆ ภายในชุมชนอย่างครบถ้วน 4) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมในค้นหา วิเคราะห์ สำรองปัญหาและศักยภาพของทุนในชุมชน เพื่อวางแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน โดยกำหนดเป็นกิจกรรมและโครงการในแผนชุมชน เพื่อเฝ้าระวังในการจัดการปัญหาและอุปสรรคของชุมชน 5) การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน จากผลการวิจัยในประเด็นที่ 1 ผลการนำนโยบายเรื่องการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และประเด็นที่ 2 การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชุมชน ได้บูรณาการแนวคิด และคุณลักษณะของการบริหารจัดการชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยพัฒนา

รูปแบบการบริหารจัดการชุมชนใหม่ เป็นการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบบูรณาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 3 แนวทางการพัฒนา คือ 1) การฟื้นฟูชุมชน (The Restoration of the Community) โดยการสร้างแนวร่วมการพัฒนา และการค้นหาศักยภาพและทุนของชุมชน บูรณาการแผนชีวิต แผนชุมชนและแผนพัฒนาท้องถิ่น 2) การปรับตัวของชุมชน (The Adaptation of the Community) โดยการจัดระบบการบริหารจัดการที่ดี มีการเฝ้าระวังในการจัดการปัญหาอุปสรรคอย่างมีส่วนร่วม กำหนดมาตรการทางสังคมของชุมชน เพื่อเป็นข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และมีการเรียนรู้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง 3) การดำรงอยู่ของชุมชน (The Existence of the Community) โดยการสร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับชุมชน และการปลูกกระแสให้ชุมชนมีความรักและห่วงแหนชุมชน สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนสามระบบสนับสนุน (Triangle Support System) ได้แก่ ระบบความรู้ (Knowledge System) ซึ่งเป็นความรู้ในชุมชน ในด้านการประกอบอาชีพ การบริหารจัดการ ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญา โดยการผสมผสานระหว่างความรู้เก่ากับความรู้ใหม่ ซึ่งรวมถึงเทคโนโลยีใหม่ ด้วยระบบข้อมูล (Information System) ที่เป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ การวางแผน และการดำเนินกิจกรรมในชุมชน ที่มีการจัดเก็บและค้นหาอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นฐานข้อมูลของชุมชน ที่ชุมชนสามารถเข้าถึงได้และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาได้ตรงตามความต้องการของชุมชน และระบบความสัมพันธ์ (Relation System) ซึ่งประกอบด้วย ระบบความสัมพันธ์ภายในชุมชน ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองในเชิงอำนาจ การพึ่งพา พึ่งพิงกันในชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งมีชีวิต สิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์เหนือธรรมชาติ ซึ่งปรากฏในรูปของความคิด ความเชื่อและพิธีกรรม และระบบความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโลกภายนอก ชุมชนต้องมีข้อมูลระบบความสัมพันธ์กับโลกภายนอก ในด้านการซื้อขาย การแลกเปลี่ยนสินค้า ผลผลิต การช่วยเหลือในรูปของเครือข่าย หรือการรวมกลุ่ม รวมถึงบุคคลหรือองค์กรที่มีบทบาทกับการพัฒนาชุมชน

พิมพ์บุญญา ชมชื่น และ นงนุช ศรีสุข (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็ง ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา ตำบลทับพริก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาพบว่า 1) การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการจัดการชุมชนเข้มแข็ง ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาชุมชนตำบลทับพริก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ทั้ง 3 กลุ่มพบว่าชุมชนได้นำรูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบบูรณาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตพื้นที่ชุมชนตำบลทับพริก ประกอบด้วย แนวทางการพัฒนา 3 แนวทางคือ (1) การฟื้นฟู ชุมชน (The Restoration of the community) ในแง่ของเศรษฐกิจต้องสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันให้กับสมาชิกโดยเฉพาะการรูดรากจากกลไกตลาดและนายทุนและกระแสโลกาภิวัตน์โดยให้ประชาชนสามารถจัดตั้งกลุ่ม หรือองค์กรของตนเองในท้องถิ่นร่วมกันทำให้เกิดความสำเร็จเล็กๆ น้อย ๆ แล้วค่อยพัฒนาขยายใหญ่ กว้างขวาง ยิ่งขึ้นสู่ความเข้มแข็งขององค์กรและชุมชน กระบวนการพัฒนานอกจากมีมิติทางเศรษฐกิจและศักยภาพ ยังรวมถึงระบบนิเวศน์ทางธรรมชาติด้วย กล่าวคือ สร้างเศรษฐกิจเข้มแข็งโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นให้มีผลดีระยะยาวนานซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาให้ชุมชน พึ่งพอใจในสิ่งที่มีและมีเศรษฐกิจพอเพียง (2) การปรับตัวของชุมชน (The adaptation of the community) ชุมชนจะต้องมีการปรับตัวให้ในด้านของวิถีชีวิตในการทำการเกษตรของชุมชน เพื่อได้มีการพัฒนาเพิ่มเติม และเป็นการเพิ่มศักยภาพของชุมชนให้ดีขึ้น แต่ทั้งนี้การปรับตัวก็อาจจะต้องใช้เวลา และรวมถึงการได้รับความรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทุก ๆ คนในหมู่บ้านได้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (3) ระบบสนับสนุน (Triangle support system) โดยมีเงื่อนไขการมีส่วนร่วมแบบไตรภาคี (Tripartite participations) ประกอบด้วยองค์กรภายในชุมชน องค์กรภาครัฐ และ องค์กรภาคีสนับสนุน 2) ปัญหา/อุปสรรคในการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลทับพริก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ทั้ง 3 กลุ่ม พบกว่า ปัญหาและอุปสรรคเกิดจากการทำ การเกษตรที่ยังใช้สารเคมีเป็นส่วน

ใหญ่ ทำให้ค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพเพิ่มสูง พืชผลทางการเกษตรราคาต่ำ ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจึงทำให้ชาวบ้านเกษตรกรเป็นหนี้สินไม่สามารถฟื้นฟออาชีพเกษตรกรได้ และปัจจุบันชาวบ้านเกษตรกรยังยึดติดกับเครื่องมือสมัยใหม่ในการทำ การเกษตรทำให้มีต้นทุนในการประกอบอาชีพสูง เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกพืชเกษตรชนิดเดียวกันทำให้พืชผลการเกษตรล้นตลาด ราคาตกต่ำ การทำการเกษตรส่วนใหญ่จะพึ่งพาแหล่งน้ำจากแหล่งเดียวกัน เมื่อเกิดสภาวะการขาดแคลนน้ำทำให้มีปัญหากันอย่างทั่วหน้า และการแก้ไขปัญหาเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าโดยหน่วยงานภาครัฐเข้ามา แต่เนื่องจากการขาดแคลนด้านงบประมาณที่ไม่เพียงพอทำให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปอย่าง เป็นขั้นเป็นตอน บางครั้งอาจจะยังไม่ได้แก้ปัญหาให้อย่างทั่วถึงที่ ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็ง ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ 1) ควรมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตเกษตรกรตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป 2) ควรศึกษารูปแบบการปรับตัวตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับประชาชน

วิบูลย์ แก้วสุวรรณ เกษมชาติ นเรศเสนีย์ และ บุญเรือง ศรีเหรียญ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ผลการศึกษาพบว่า 1) การพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง ประกอบด้วย 8 ชุมชน 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสระบุรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดลพบุรี รวมทั้ง 5 ด้าน ประเมินผลได้ค่าเฉลี่ย 2.96 ในภาพรวมตัวแปรส่วนใหญ่อยู่ระดับปานกลาง ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจในระดับประเทศและในระดับครัวเรือน ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของประชาชนทั้งประเทศ การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการเสริมสร้างพลังให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาไปได้อย่างมั่นคง ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างรากฐานเศรษฐกิจและสังคมให้เข้มแข็ง

รักษาความสมดุลของทุนและทรัพยากรในมิติต่าง ๆ ตลอดจนสามารถปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างรู้เท่าทัน และนำไปสู่ความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชนชาวไทย 2) กลุ่มของปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ประเมินผลได้ในภาพรวมตัวแปรส่วนใหญ่อยู่ระดับปานกลาง การกำหนดการพัฒนาใช้เป็นแนวทางสำหรับการดำเนินการไปสู่การปฏิบัติ หรือการนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติจริงต่อไปพร้อมกันนี้เพื่อช่วยให้เข้าใจการวางแผนยุทธศาสตร์ของหน่วยงานนั้นในทางปฏิบัติ ซึ่งการพัฒนาของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง จึงเป็นกระบวนการกำหนดทิศทางในอนาคตของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง โดยกำหนดสภาพการณ์ที่ต้องการบรรลุและแนวทางในการบรรลุบนฐานของการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านและเป็นระบบ ทั้งนี้ จะต้องสอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น และปัญหาความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นด้วย การกำหนดการพัฒนาที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ เนื่องจากแผนการพัฒนาเป็นแผนพัฒนาที่มุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต เป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ให้มุ่งไปสู่สภาพการณ์อันพึงประสงค์ได้อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง โดยสามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการพัฒนาและนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) แนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่างของประเทศที่เหมาะสมหัวใจสำคัญของการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความรู้ ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง กระจ่างและถ่องแท้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของปรัชญาหรือแนวคิดที่เป็นทางเลือกอย่างปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยิ่งจำเป็นต้องอาศัยการเรียนรู้และทำความเข้าใจอย่างเป็นระบบและพินิจวิเคราะห์ ในปัจจุบันยังคงมีลักษณะของสภาพปัญหาคล้ายคลึงกับช่วงเวลาแห่งการพัฒนาในอดีต แต่ก็มีแนวโน้มที่ยังส่อเค้าไปในทางก้าวหน้าและพัฒนาเข้าใกล้กับเป้าหมายและความคิดหวังที่กำหนดไว้มากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามเงื่อนไขและปัจจัยที่เป็นอุปสรรค รวมทั้งการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต้อง

พิจารณาปรับเปลี่ยนหรือค่อยบรรเทาให้ลดลงอย่างรอบคอบ โดยเฉพาะประเด็นที่ เกี่ยวข้องกับความรู้ วิธีการคิด และกระบวนการส่งผ่านการพัฒนาโดยหน่วยงานภาครัฐ มี ข้อเสนอแนะการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ 1) ควรวางด้าน สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ การสนับสนุนทรัพยากร จัดสำนึก ความรู้สึกถึงความ พอเพียงในการดำเนินชีวิต สร้างภูมิคุ้มกัน การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การ วางแผนเพื่อแก้ไขปัญหา และประชาชนมีส่วนร่วมประชุมกับเจ้าหน้าที่รัฐเกี่ยวกับ ปัญหาเพื่อความรับผิดชอบต่อสังคมให้สอดคล้องเป็นเนื้อเดียว หรือเข้าไปอยู่ใน ยุทธศาสตร์ของการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ควรให้ ความสำคัญด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตภาคการเกษตร ให้เข้มแข็งและสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน โดยการเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพ การผลิตภาคการเกษตร บนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้สร้างสรรค์ 3) ควรสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้ให้แก่ชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง ขณะเดียวกัน ให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน ชีวิตภาพทั้งในระดับครัวเรือน และชุมชน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้ภาคการเกษตรสามารถ พึ่งพาตนเองได้และเผชิญกับปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ได้อย่างมั่นคง

กันตยา มานะกุล (2550) ได้ศึกษาเรื่อง *การพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยยึดปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาชุมชนบ้านจอมจันทร์ หมู่ที่ 2 ตำบลสันทราย อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย* ผลการศึกษาพบว่า หลังเรียน กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการ 1) มี คะแนนรวมจากการทำแบบทดสอบ ด้านการอ่านออกเขียนภาษาไทยได้ เพิ่มขึ้นร้อยละ 81.0 2) มีคะแนนรวมจากการทำแบบทดสอบ ด้านการกินอาหารถูกต้องครบถ้วน เพิ่มขึ้น ร้อยละ 77.9 และ 3) มีคะแนนรวมจากการทำแบบทดสอบ ด้านครอบครัวมีความอบอุ่น เพิ่มขึ้นร้อยละ 79.4 นอกจากนี้ จากการสังเกตและสัมภาษณ์หลังเรียน พบว่า กลุ่ม ตัวอย่างมีความเข้าใจที่ถูกต้องและตระหนักถึงความสำคัญของการกินอาหารให้ถูกต้อง ครบถ้วน การสร้างครอบครัวให้มีความอบอุ่น ตลอดจนการนำเอาหลักการเศรษฐกิจ พอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ดีขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า โครงการการพัฒนาคุณภาพชีวิต

โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านจอมจันทร์ได้ มีข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ 1) โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตนี้ สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านจอมจันทร์ได้ในระดับหนึ่ง ดังนั้น หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโครงการดังกล่าว จึงควรดำเนินการต่อไปโดยถือเป็นเรื่องเร่งด่วน ด้วยการจัดสรรงบประมาณ เพื่อช่วยให้โครงการดำเนินต่อไปได้ ซึ่งจะทำให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป 2) โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตนี้ ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติ เพื่อพัฒนาตัวชีวิตทั้ง 3 ตัวชีวิต คือ ด้านการอ่านออกเขียนภาษาไทยได้ ด้านการกินอาหารถูกต้องครบถ้วน และด้านครอบครัวมีความอบอุ่นตลอดจนการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรนำโครงการนี้ไปประยุกต์ใช้ในชุมชนอื่นที่มีสภาพแวดล้อมใกล้เคียงกัน 3) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนจะสำเร็จเป็นรูปธรรมได้ ก็ต่อเมื่อหน่วยงานราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานด้านการพัฒนาด้านคุณภาพชีวิต และหน่วยงานที่ทำงาน ด้านการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ให้ความสนใจและสนับสนุนส่งเสริมชุมชนแต่ละชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง ครบวงจร คือ มีการสำรวจความต้องการที่แท้จริงชุมชนวางแผนการทำงาน ลงมือปฏิบัติงาน แก้ไขข้อบกพร่อง และติดตามผลอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำงานร่วมกับชุมชน จะต้องศึกษาให้เข้าใจถึงวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นเพื่อนำมาปรับแผนการทำงานให้กลมกลืนและสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนนั้นๆ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายได้โดยไมยาก 4) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่มีพื้นฐานการศึกษาค่อนข้างน้อย จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำให้คนเหล่านั้นมีความเข้าใจ เกิดความมุ่งมั่น มีทัศนคติที่ดี และรู้คุณค่า ตลอดจนมองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้ เพื่อให้ได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนอย่างเต็มที่ 5) นำโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตนี้ เป็นตัวแบบขยายผลไปยังชุมชนอื่น ๆ โดยการนำเสนอหน่วยงานระดับสูง เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยเพื่อนำไป

ปฏิบัติเป็นโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในแต่ละจังหวัด 6) เนื่องจากการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน เป็นวิธีการที่มีหลักการเฉพาะต้องอาศัยปรัชญาและวิธีการสอนที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องนำเอาปรัชญาจิตวิทยาการสอนผู้ใหญ่ มาใช้ในการพัฒนาดังกล่าวด้วย

โครงการพัฒนาพื้นที่ตำบลเหล่ากอหก อำเภอนาแห้วจังหวัดเลย เป็นพื้นที่ดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริแบบบูรณาการ มีการพัฒนาด้านแหล่งน้ำ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านส่งเสริมอาชีพ และด้านสาธารณสุข ซึ่งการพัฒนาด้านต่าง ๆ เหล่านี้ มุ่งแก้ไขปัญหาค่าความเดือดร้อนของราษฎรที่ต้องเผชิญกับปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ อย่างเร่งด่วน เพื่อให้ราษฎรมีอาชีพที่มั่นคง ก้าวหน้า ควบคู่ไปกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้โดยยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ่มเฟือยในการใช้ชีวิต ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต และเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรที่ดีขึ้น

ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งประเด็นศึกษากระบวนการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรในโครงการพัฒนาพื้นที่ตำบลเหล่ากอหก อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างและส่งเสริมการพัฒนาด้านอื่น ๆ ที่ต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตหรือใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เชิงพรรณนาเพื่อศึกษากระบวนการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎร ของโครงการพัฒนาพื้นที่ตำบลเหล่ากอหก อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาเฉพาะพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่ตำบลเหล่ากอหก อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย เท่านั้น

ขอบเขตด้านระยะเวลา เก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2560

วิธีดำเนินการวิจัย

1. วิธีการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัย ดังนี้

1.1 การวิจัยเอกสาร โดยศึกษาจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎร

1.2 การวิจัยสนาม ด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง หรือแบบเป็นทางการ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ บุคลากร เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการพัฒนาพื้นที่ตำบลเหล่ากอหก อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเลือกโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 5 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม โดยวิธีการสัมภาษณ์ โดยผู้ศึกษาเลือกวิธีการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง มาจัดจำแนกเป็นประเด็นๆ เรียงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูล ในแต่ละประเด็นโดยใช้วิธีการ “ตีความ” ตามหลักการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. กระบวนการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนา คุณภาพชีวิตของราษฎร โครงการพัฒนาพื้นที่ตำบลเหล่ากอหก อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย มีดังนี้

1.1 การพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรโครงการพัฒนาพื้นที่ตำบลเหล่ากอหก อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย มุ่งเน้นให้ราษฎร ยึดหลัก “พึ่งตนเอง” คือ พยายามพึ่งตนเองให้ได้ก่อน ในแต่ละครอบครัว มีการบริหารจัดการอย่างพอดี ประหยัดไม่ฟุ่มเฟือย สมาชิกในครอบครัวแต่ละคนต้องรู้จักตนเอง มีการพัฒนาตนเองและพัฒนาอาชีพให้สามารถ “อยู่ได้อย่างพอเพียง”

1.2 การพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรโครงการพัฒนาพื้นที่ตำบลเหล่ากอหก อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย เน้นส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มราษฎรทำกิจกรรมลดรายจ่าย สร้างรายได้ จัดกระบวนการให้ราษฎรมีความรู้ จัดการผลผลิตจากโครงการสอดคล้องกับตลาด และมีอาชีพเสริมที่ช่วยสร้างรายได้ในครัวเรือน สร้างความสามัคคี ผูกพัน ให้กับสมาชิกกลุ่มเพื่อนำไปสู่การสร้างชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน

1.3 การสร้างจิตสำนึกให้ราษฎรในพื้นที่ให้มีความเป็นอยู่ที่พอเพียงใน รูปแบบของวิถีชีวิตและภูมิปัญญาดั้งเดิม พร้อมไปกับการสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากร

1.4 มีการวางแผนการปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมและราษฎร แต่ละราย ตลอดจนประเมินความยั่งยืน เพื่อปรับแนวปฏิบัติให้ราษฎรสามารถขับเคลื่อนไป

ด้วยตนเองได้ในระยะยาว โดยมุ่งมั่นที่จะบูรณาการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

2. ปัญหาและอุปสรรคในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎร โครงการพัฒนาพื้นที่ตำบลเหล่ากอหก อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย มีดังนี้

2.1 ปัญหาด้านการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของราษฎร ที่ไม่สามารถประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้

2.2 ปัญหาด้านสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันทำให้ราษฎรคุ้นเคยกับการทำเกษตรเชิงเดี่ยว เพื่อหาเงินให้ได้มากที่สุดโดยไม่สนใจความสัมพันธ์ของทรัพยากรธรรมชาติและคามยั่งยืนในการประกอบอาชีพ

2.3 ปัญหาด้านเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญมีจำนวนน้อย

2.4 ปัญหาด้านการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ส่วนกลางและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ รวมถึงเจ้าหน้าที่และราษฎร ที่มีความคลาดเคลื่อน มีความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน

3. วิธีการและแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎร โครงการพัฒนาพื้นที่ตำบลเหล่ากอหก อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย มีดังนี้

3.1 จัดส่งเจ้าหน้าที่ผู้มีความเชี่ยวชาญเข้าไปให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ราษฎรสามารถประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้

3.2 ส่งเสริมให้ปลูกพืชแบบผสมผสาน ทดแทนการปลูกพืชเชิงเดี่ยว พร้อมไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

3.3 จัดตั้งแกนนำกลุ่มผู้ประสานงาน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ ให้มีความใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น หรือคัดเลือกราษฎรต้นแบบในชุมชนที่สามารถเป็นแกนนำในการเผยแพร่ความรู้เรื่องหลักเศรษฐกิจพอเพียง

3.4 ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และศึกษารณนิตัวอย่างจากชุมชนและเครือข่ายต่าง ๆ ที่ประสบผลสำเร็จ

การอภิปรายผล

จากการวิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผล ดังนี้

กระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎร จะมุ่งเน้นให้ราษฎรโครงการพัฒนาพื้นที่ตำบลเหล่ากอหก อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย ยึดหลัก “พึ่งตนเอง” คือ พยายามพึ่งตนเองให้ได้ก่อน ในแต่ละครอบครัว มีการบริหารจัดการอย่างพอดี ประหยัดไม่ฟุ่มเฟือย สมาชิกในครอบครัวแต่ละคนต้องรู้จักตนเอง มีการพัฒนาตนเองและพัฒนาอาชีพให้สามารถ “อยู่ได้อย่างพอเพียง” สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (2560) ได้สรุปไว้ว่า การยึดเส้นทางสายกลาง ในการดำรงชีวิตให้สามารถพึ่งตนเองได้ โดยใช้หลักการพึ่งตนเอง คือ ทำตนให้เป็นที่พึ่งของตนเอง มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีจิตสำนึกที่ดี ต้องขวนขวาย ใฝ่หาความรู้ ให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูนขึ้น จนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ และปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่วให้หมดสิ้นไป และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กันตยา มานะกุล (2550) ได้ศึกษาเรื่อง *การพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาชุมชนบ้านจอมจันทร์ หมู่ที่ 2 ตำบลสันทราย อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย* ผลการวิจัยสรุปว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำให้คนเหล่านั้นมีความเข้าใจ เกิดความมุ่งมั่น มีทัศนคติที่ดี และรู้คุณค่า ตลอดจนมองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมลดรายจ่าย สร้างรายได้ จัดกระบวนการให้ราษฎรมีความรู้ และมีอาชีพเสริมที่

ช่วยสร้างรายได้ในครัวเรือน สร้างความสามัคคี ผูกพัน ให้กับสมาชิกกลุ่มเพื่อนำไปสู่การ
สร้างชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน ในส่วนด้านปัญหาและอุปสรรคในการนำหลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎร โครงการพัฒนาพื้นที่ตำบลเหล่า
กอกหก อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย มีดังนี้

1. ปัญหาด้านการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ของราษฎร สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิบูลย์ แก้วสุวรรณ เกษมชาติ นเรศเสนีย์ และ บุญ
เรือง ศรีเหรียญ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง *การพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน
กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง* ผลการวิจัยสรุปว่า ความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง กระจำงและ
ถ่องแท้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของปรัชญาหรือแนวคิดที่เป็น
ทางเลือกอย่างปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยิ่งจำเป็นต้องอาศัยการเรียนรู้และทำความเข้าใจอย่าง
เป็นระบบ

2. ปัญหาด้านสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันทำให้ราษฎรคุ้นเคยกับการทำเกษตร
เชิงเดี่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์บุญญา ชมชื่น และ นงนุช ศรีสุข (2557) ได้ศึกษา
เรื่อง *การบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็ง ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา
ตำบลทับพริก อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว* ผลการวิจัยสรุปว่า การสร้างเศรษฐกิจ
เข้มแข็งต้องไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นให้มีผลระยะยาวนานซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนา
ให้ชุมชนพึงพอใจในสิ่งที่มีและมีเศรษฐกิจพอเพียง

3. ปัญหาด้านเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญมีจำนวนน้อย สอดคล้องกับ
งานวิจัยของ อธิโชค วินทกร (2550) ได้ศึกษาเรื่อง *การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียง : ศึกษาการดำเนินการในจังหวัดสิงห์บุรี* ผลการวิจัยสรุปว่า หน่วยงานของรัฐควร
ให้การสนับสนุนงบประมาณให้หน่วยงานเป็นเจ้าภาพจัดหาเจ้าหน้าที่หรืออาสาสมัครมา
ปฏิบัติหน้าที่ สามารถทำงานให้บรรลุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ปัญหาด้านการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ส่วนกลางและเจ้าหน้าที่
ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ รวมถึงเจ้าหน้าที่และราษฎร สอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิโชค วินทกร

(2550) ได้ศึกษาเรื่อง การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : ศึกษาการดำเนินการใน จังหวัดสิงห์บุรี ผลการวิจัยสรุปว่า อุปสรรคของการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การประสานงานระหว่างหน่วยงานยังไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากการปฏิบัติงานของแต่ละ หน่วยงานไม่สอดคล้องกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ว่ากระบวนการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎร โครงการพัฒนาพื้นที่ตำบลเหล่ากอหก อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย ควรเริ่มจากปลูกฝังให้มีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางการดำรงชีวิต ตั้งแต่ระดับเยาวชน ยึดหลัก “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” โดยมุ่งเน้นการผลิตพืชผลให้เพียงพอกับความต้องการบริโภคในครัวเรือน เป็นอันดับแรก เมื่อเหลือพอจากการบริโภคแล้วจึงคำนึงถึงการผลิตเพื่อการค้า ประกอบสัมมาอาชีพ หาเลี้ยงตนเองและครอบครัว อย่างพอมีพอกิน โดยไม่เบียดเบียนเอาเปรียบผู้อื่น และแบ่งปันส่วนที่เหลือไปยังสมาชิกอื่นๆ ในชุมชนด้วย ในด้านเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบ ควรยึดหลักการในการปฏิบัติงานตามแนวทางพระราชดำริอย่างถูกต้อง แม่นยำ ตามนโยบาย และแผนการปฏิบัติงานที่กำหนดให้ได้อย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และบูรณาการภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้วิธีการดำเนินงานในรูปแบบของการมีส่วนร่วมของราษฎรและชุมชน สนับสนุนให้มีการศึกษาเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทั้งภาคทฤษฎีและการปฏิบัติจริง มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเพียรความอดทน และใช้สติปัญญาอย่างชาญฉลาดในการดำเนินชีวิตในทางสายกลาง

เอกสารอ้างอิง

กันตยา มานะกุล. (2550). การพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาชุมชนบ้านจอมจันทร์ หมู่ที่ 2 ตำบลสันทราย อำเภอแม่จัน จังหวัด

เชียงราย. ปริญญาพนธ์ กศ.ด. (การศึกษาผู้ใหญ่). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พิมพ์บุญญา ชมชื่น และ นงนุช ศรีสุข. (2557). การบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็ง ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา ตำบลทับพริก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว. ค้นเมื่อ 8 ธันวาคม 2560, จาก http://www.ex-mba.buu.ac.th/Research/Research_57/PM/PM22non/57710019.pdf

วิทยา จันท์แดง และ จำนง อติวัฒนสิทธิ์. (2555). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน. ค้นเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2560, จาก http://research.kpru.ac.th/old/Journal_HSS/images/TGT/2555/pats2/3.pdf

วิฑูลย์ แก้วสุวรรณ เกษมชาติ นเรศเสนีย์ และ บุญเรือง ศรีเหรียญ. (2559). การพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง. ค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2560, จาก <http://copag.msu.ac.th/journal/filesjournal/6-/20012017114402.pdf>

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2560). เศรษฐกิจพอเพียง ปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงชีวิต. กรุงเทพมหานคร (พิมพ์ครั้งที่ 11) : ผู้แต่ง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร (พิมพ์ครั้งที่ 11) : ผู้แต่ง

อริโชค วินทกร. (2550). การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : ศึกษาการดำเนินการ
ในจังหวัดสิงห์บุรี. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า.